

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ*

The Development of the Buddhist Integrative Operational Model for Solving the Drug Addiction in Secondary Schools

¹บูชิตร์ โมฆรัตน์, พระครูสุธีศัมภีรญาณ และ ทักษิณาร์ ไกรราช

Boochit Mokarat, Phrakhrusudhikhambhirayana and Thaksina Krairach

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkorntajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand.

¹Corresponding Author, Email: boochit2514@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อเสนอรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ โดยศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ 3 แห่ง คือ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ โรงเรียนชนบทศึกษา และโรงเรียนภูพระวิทยาคม ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาจากยาเสพติดนั้นเป็นปัญหาวิกฤติของไทย โดยเยาวชนวัยเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ การแก้ปัญหาคือ การให้ความรู้ ปลุกฝังค่านิยมที่ดีและให้คำปรึกษาที่เหมาะสม โดยนำหลักพุทธธรรม คือ วิริย 3 วัฒนธรรม 6 สัปปายะ 7 และโกศล 3 มาปรับใช้ในงานกิจกรรมต่างๆ โดยก่อนที่จะมีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดนั้นพบว่า นักเรียนบางส่วนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้มีปัญหาพฤติกรรมส่งผลกระทบต่อการศึกษา แต่หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานอย่างจริงจังพบว่าปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงและนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดีขึ้น ส่วนรูปแบบการดำเนินงานเชิงพุทธบูรณาการที่

เหมาะสมนั้น คือ โรงเรียนต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำแผนและดำเนินงานตามแผนด้วยมาตรการ 7 ด้าน คือ การป้องกัน การค้นหาติดตาม การรักษาเยียวยา การเฝ้าระวัง การบริหารจัดการ การประสานงานชุมชนและเครือข่าย และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมสำหรับแก้ปัญหาอาชญากรรม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ได้ผลและยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : รูปแบบการดำเนินงาน; พุทธบูรณาการ; ปัญหาอาชญากรรม; โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this qualitative study were 1) to study the concept and Buddhist teaching to solve drug addiction, 2) to study the current state of drug addiction in secondary schools, and 3) to present a working process to solve drug addiction in secondary schools according to Buddhist integration. The study was focused on three model schools, which accomplished in working process gained from Purposive Sampling: Kosumwittayasan School, Chonabotsuksa School, and Phuprawittayakom School. The tool was interview collected by In-depth Interview, Group Discussion, and Workshop and presented by Descriptive Analysis.

The research result revealed that drug addiction was a problem in Thailand that youths were a crucial vulnerable group. To resolve the problem, a school had to educate good popularities and give appropriate suggestions for students with applying Buddhaddhamma which were three Virati (abstinence), Six Vaddhana-mukha (channels of growth), seven Sappàya (beneficial or advantageous conditions), and three Kosalla (skill). Before the process to solve the problem, some students involved drug addiction, which affected to their behavior and studied result. The problem, however, was decreased after running the solution: hence, they had better desirable characteristics. A school should analyzed the problem to plan and proceed to have the suitable integration with seven dimensions: prevention, follow-up, treatment, surveillance, management, community and connection cooperation, and moral promotion.

Keywords: Operational Model; Buddhist Integration; Drug Addiction; Secondary School

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญมาจากการที่ทุกภาคส่วนยังไม่เข้มแข็งพอที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมในชุมชนมีแหล่งซื้อขายยาเสพติดอย่างแพร่หลาย การได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมเพื่อนที่ติดยาเสพติด การเลียนแบบเพื่อนที่ติดยาเสพติด และ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผิดๆ เกี่ยวกับยาเสพติด (Sasud and Dilokwutthisit, 2016) จากปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ ทั้งตัวผู้เสพและต่อครอบครัว ขาดความรับผิดชอบ ไม่ห่วงใยดูแลครอบครัว ทำให้ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นเป็นเหตุของปัญหาอื่นๆ และมีผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคม และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงเน้นการแข่งขัน ส่งผลให้มุ่งประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม (Suttivanich, 2016) ในประเทศที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามเป็นจำนวนมาก ผลจากปัญหาดังกล่าวอาจนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงของประเทศชาติได้ในอนาคต (Inthachan, 2013) จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายาทางสังคมที่สืบเนื่องมาเป็นเวลานานในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน (Srivithaya, 2015) เพราะขาดความความรับผิดชอบ หรือมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น (Duoc, 2016)

สถานการณ์ของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยยังมีความรุนแรงและเต็มไปด้วยอันตรายอย่างยิ่ง ต่อเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ซึ่งเป็นวัยอยากรู้อยากลอง และเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เคยสูบบุหรี่และดื่มสุราหรือดื่มเครื่องดื่มมึนเมามาก่อน จึงคุ้นเคยต่อการลองยาเสพติดและเห็นว่าการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่น (Mahakhun, 2003) ความรุนแรงของสถานการณ์สอดคล้องกับสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 – 2553 พบว่า เด็กและเยาวชนไทยที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษสูงขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง โดยเมื่อปี พ.ศ. 2551 มีจำนวน 11,207 คดี คิดเป็นร้อยละ 23.83 ของคดีทั้งหมด ปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 12,252 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.64 ของคดีทั้งหมด และปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 14,695 คดี คิดเป็นร้อยละ 33.35 ของคดีทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงปัญหายาเสพติดที่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างรุนแรง คติยาเสพติดที่อยู่ในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนครอบครองและจำหน่ายยาเสพติดในปริมาณมาก (Thaikiew, 2011)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา ทำให้รัฐบาลได้กำหนดกลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษา ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาที่กำหนดเป็นเป้าหมายกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายพิเศษเร่งด่วนเป็นแนวทางให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและนักศึกษาตระหนักถึงภัยของยาเสพติด และกระตุ้นปลูกจิตสำนึกในการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปฏิรูปหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมคุณธรรม สร้างทักษะชีวิต สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน จัดระบบดูแล สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในโรงเรียน

ปรับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้สะอาดเป็นระเบียบ ปราศจากมูมอับ ประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาอย่างจริงจัง (Chindathong, 2012)

โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนชนบทศึกษา จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนภูพระวิทยาคม จังหวัดชัยภูมิ เป็นโรงเรียนที่อยู่ท่ามกลางปัญหาเสพติดที่รุกร้าเข้าสู่โรงเรียนอย่างต่อเนื่องแล้วโรงเรียนดังกล่าวได้มีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดจนทำให้ปัญหาลดลง จนได้รับรางวัลโครงการสถานศึกษาป้องกันยาเสพติดดีเด่นจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงาน รวมถึงแนวคิด แนวทาง รูปแบบ และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนทั้ง 3 แห่งดังกล่าว เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติด และวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติด เพื่อพัฒนาเป็น “รูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ” ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาเสพติด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) การสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในโรงเรียนขอบเขตพื้นที่วิจัย 3 แห่ง คือ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนชนบทศึกษา จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนภูพระวิทยาคม จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน 6 คน ครูที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด 3 คน ครูที่รับผิดชอบงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน 3 คน ครูที่รับผิดชอบงานปกครองในโรงเรียน 3 คน ครูพระสอนศีลธรรม 3 รูป ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน 6 คน คน รวมจำนวน 27 รูป/คน โดยใช้คำถามปลายเปิด และจัดการสนทนากลุ่มนักเรียนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนละ 18 คน รวมจำนวน 54 คน ซึ่งรวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 81 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีเนื้อหาแบ่งรายละเอียดเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อโรงเรียน ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ/อายุพรรษา (กรณีเป็นบรรพชิต) ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/ความเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาเสียดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาเสียดในโรงเรียน ซึ่งคำถามประกอบด้วย สภาพปัญหาก่อนที่จะดำเนินงาน สาเหตุของปัญหา และผลกระทบที่เกิดจากปัญหา

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสียดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสียดของโรงเรียน ซึ่งคำถามประกอบด้วย กระบวนการขั้นตอนการดำเนินการ หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม ผลจากการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับดำเนินงานด้านยาเสียดในโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) การสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยใช้การวิเคราะห์เหตุผลตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning) การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเสียดและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาเสียด

ปัญหาเสียดเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น และได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติสำคัญสำหรับประเทศไทย ซึ่งปัญหานี้ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อกำหนดแนวทางในการเอาชนะยาเสียด ประเทศไทยมีความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญอื่นๆ ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสียดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ที่จะร่วมกับ

ประชาคมโลกในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โดยทุกภาคส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีการผสมผสานทุกส่วนทุกสิ่งที่มีอยู่เพื่อร่วมดำเนินการจัดการกับปัญหาเสพติดด้วยแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยรัฐบาลในแต่ละสมัยจึงได้นำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย และมีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะเบ็ดเสร็จ ด้วยการระดมสรรพกำลังจากทุกกลไกของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความเชื่อมโยงบูรณาการเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่ควรนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานตามศาสตร์สมัยใหม่ และสอดคล้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ 1) หลักวิธี 3 เป็นหลักพุทธธรรมสำหรับการสร้างความเข้มแข็งภายในจิตใจ ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ สัมปัตตวิธี คือเจตนาจดเว้นซึ่งเกิดขึ้นในทันทีทันใด ที่ประจวบกับเหตุที่จะทำกรรมชั่วหรือทำสิ่งไม่ดี สมาทานวิธี คือเราได้ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีลจะไม่ทำกรรมชั่ว และสมุจเฉทวิธี ที่แปลว่า งดเว้นเด็ดขาด หมายถึง การงดเว้นของท่านผู้สิ้นกิเลสคือพระอริยเจ้า 2) หลักสัปปายะ 7 เป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตที่ดี มีความสุข เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงบทบาทของสิ่งแวดล้อมทั้งคนและธรรมชาติเพื่อการสร้างเสริมชีวิตที่ดีงาม อาหารอุดมสมบูรณ์ ผู้คนที่มีความเป็นกัลยาณมิตรและอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ดังนั้นจึงสามารถนำแนวคิดตามหลักสัปปายะ 7 มาเป็นหลักในการประยุกต์ใช้เฉพาะข้อที่เหมาะสมสอดคล้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดได้ 3) หลักวัฒนธรรม 6 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นทางให้ก้าวหน้าสู่ความเจริญอกงามของชีวิตสามารถนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

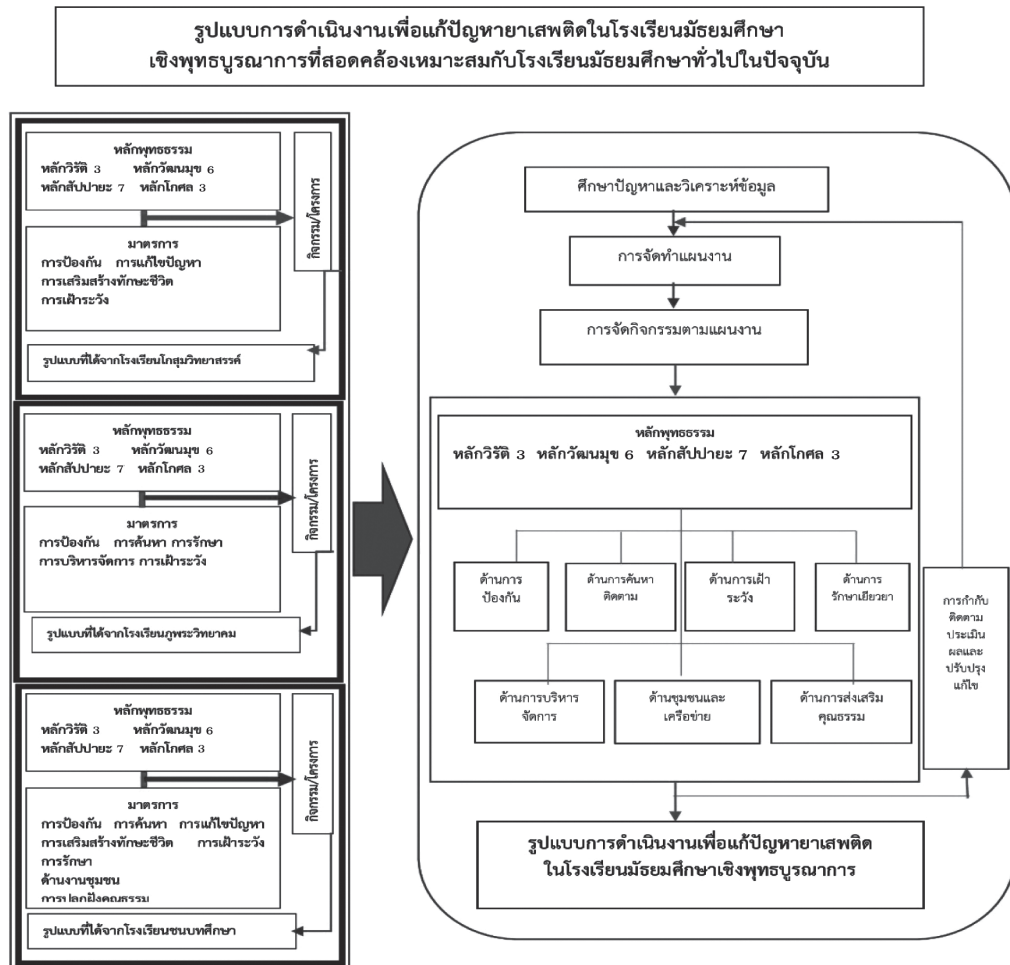
2. สภาพปัจจุบันและปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก การจัดการสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่วิจัยแต่ละโรงเรียน สามารถประมวลผลการศึกษาในประเด็นนี้ได้ว่า ก่อนที่โรงเรียนจะดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาด้านยาเสพติดนั้นพบว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเริ่มจากบุหรี่ เหล้า แล้วก็นำไปสู่ยาเสพติดที่ร้ายแรงอื่นๆ คือ ยาบ้า และกัญชา เป็นต้น นักเรียนกลุ่มนี้จะทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนก็มีความหนักใจกับปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นและได้มีความหวังกับทางโรงเรียนว่าจะดูแลบุตรหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้ ส่วนสาเหตุของยาเสพติดที่เข้ามาสู่โรงเรียนนั้นมีหลายประการ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน การเกิดจากความอยากรู้อยากลองของนักเรียน เกิดจากการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด นักเรียนบางคนมาจากครอบครัวที่แตกแยก มีสภาพจิตใจที่อ่อนแอ การดำเนินชีวิตจึงตกอยู่กับความเสี่ยงที่จะทำให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ผลกระทบที่เกิดจากปัญหายาเสพติดที่มีต่อนักเรียนของโรงเรียนภูพระวิทยาคมนั้นพบว่า นักเรียนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น สิ่งแรกที่ปรากฏเด่นชัดเลยก็คือผลการเรียนตกต่ำและมีความสนใจในการเรียนน้อยลง เพื่อนนักเรียนบางส่วนที่ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะเกิดความหวาดระแวง รู้สึกว่าตัวเองไม่มีความปลอดภัยและไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองมีความหนักใจกับพฤติกรรมเหล่านี้นักเรียนส่วนหนึ่งได้มีพฤติกรรมจำหน่ายยาเสพติดเพื่อหาเงินไปใช้จ่ายซื้อยาเสพติดหรือนำไปเที่ยวเตร่ แต่หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานด้านยาเสพติดอย่างจริงจังแล้วพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมโดยรวมดีขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง นักเรียนหลายคนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงก็กลับมาตั้งใจเรียน พฤติกรรมที่เคยไปมั่วสุมตามที่ลับตาหรือในห้องน้ำก็ลดลง นักเรียนที่เคยขาดเรียนบ่อยหรือหนีเรียนก็จะอยู่ในชั้นเรียนและมีความตั้งใจเรียน นักเรียนที่เคยมีกิริยาก้าวร้าวต่อครูอาจารย์ก็ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลงและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญา และปัจจุบันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนพื้นที่วิจัยได้รับการแก้ไขจนทำให้ปัญหานี้ลดลงอย่างน่าพอใจจนโรงเรียนได้รับรางวัลในระดับต่างๆ มากมาย

3. รูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อระดมแนวคิดเชิงลึกจากบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดของโรงเรียนในเขตพื้นที่วิจัยแต่ละแห่งทั้ง 3 แห่ง โดยที่ประชุมร่วมกันเสนอรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดที่เหมาะสมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมควรเป็นอย่างไร ซึ่งผลที่ได้สามารถประมวลสังเคราะห์เป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ รูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ

จากแผนภาพการดำเนินงานข้างต้น สามารถอธิบายความได้ดังนี้

1. โรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูลและปัจจัยเสี่ยงในสถานศึกษาและรอบสถานศึกษา นำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียนวิเคราะห์และสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเสพติด แล้วแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ให้ตรงกับสาเหตุที่แท้จริงกับปัญหาจัดทำตารางปฏิบัติการตลอดปีการศึกษาและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรม โดยต้องมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ส่งเสริมและสนับสนุน ให้การดำเนินงานทุกโครงการเป็นไปอย่างมีระบบให้ความต่อเนื่องเข้มแข็งและยั่งยืน

2. จากการระดมความคิดเห็นในที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสพติดของโรงเรียนนั้น ได้พบความสอดคล้องในการนำหลักพุทธ

ธรรมของแต่ละโรงเรียนมาปรับใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติด คือ หลักพุทธธรรมที่สมควรนำมาปรับใช้ร่วมกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสมควรประกอบไปด้วย 1) หลักวัฒนธรรม 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นทางให้ก้าวหน้าสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต ประกอบด้วย รู้รักษาสุขภาพกายดี มีความประพฤติดีมีวินัย ได้ความดีเป็นแบบอย่าง ตั้งใจเรียนให้รู้จริง ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามและมีความขยันหมั่นเพียร 2) หลักสัปปายะ 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตที่ดี มีความสุข เป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงบทบาทของสิ่งแวดล้อมทั้งคนและธรรมชาติเพื่อการสร้างเสริมชีวิตที่ดีงาม 3) หลักวิริย 3 เป็นหลักธรรมสำหรับการเว้นจากทุจริต การเว้นจากกรรมชั่ว และ 4) หลักโกศล 3 คือ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ความฉลาดในความเจริญ ความฉลาด รอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม และความฉลาดรอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ

3. สำหรับ “รูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ” ในภาพรวมนั้น ควรนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ร่วมกับการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหา ยาเสพติดที่เหมาะสมกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย หลักวิริย 3 หลักวัฒนธรรม 6 หลักสัปปายะ 7 และหลักโกศล 3 โดยในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนนั้นจะต้องสอดแทรกหรือผสมผสานหลักพุทธธรรมลงในกิจกรรมตามกรอบในการดำเนินงาน 7 ด้าน ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง คือ การป้องกัน การค้นหา การรักษา การเฝ้าระวัง การการบริหารจัดการ การประสานงานชุมชนและเครือข่าย และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานทั้งจาก การศึกษาเชิงเอกสาร การรวบรวมจากความคิดเห็นของบุคคลทั้งที่จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก การจัดการสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่กลายเป็นปัญหาวิกฤตสำคัญสำหรับประเทศไทย รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าว มีเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ที่จะร่วมกับประชาคมโลกในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความเชื่อมโยงบูรณาการเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้ ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับ บัณฑิตดา จินดาทอง (Chindathong, 2012) ที่ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา” ความโดยสรุปว่า ในสถานการณ์ที่ยาเสพติด ได้ลุกลามเข้าไปในโรงเรียนที่มีเด็กอายุตั้งแต่ 3 ถึง 18 ปี ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต รัฐบาลจึงน้อมนำกระแสพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในเรื่องของยาเสพติด มาประกาศให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง และเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ทุกคนต้องผนึกกำลังร่วมแก้ไขปัญหายาให้เร่งบูรณาการการป้องกันยาเสพติดใน

สถานศึกษา และจากการศึกษาพบว่าหลักพุทธธรรมนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมนำมาปรับใช้ในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานตาม ศาสตร์สมัยใหม่

สภาพปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาก่อนที่จะมีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสติดนั้น พบว่า นักเรียนจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงทั้งในเรื่องของบุหรื สุรา สารระเหย ภัยพิบัติและยาบ้า โดยปัญหาเสติดที่แพร่ระบาดเข้ามาในโรงเรียนนั้นเกิดจากความล้มเหลวในการจัดการปัญหาจากภาครัฐ ปัญหาจากตัวนักเรียน และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งของยาเสติด ปัญหาเสติดได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทาง ด้านพฤติกรรมและด้านผลการเรียน แต่หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสติดอย่างจริงจัง แล้วนั้นพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับยาเสติดลดน้อยลง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนตามที่กล่าวมานี้ได้สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 (Secondary Educational Service Area Office 13, 2014) ที่กล่าวไว้ในคู่มือแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสติดในสถานศึกษา ความโดยสรุปว่า โรงเรียนนอกจากมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนตามปกติแล้วยังต้องมีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและป้องกัน ภัยจากยาเสติด ให้มีการดำเนินกิจกรรมต่อต้านยาเสติดในโรงเรียน ตามโครงการสำคัญตามยุทธศาสตร์ ของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสติดใน สถานศึกษา มีระบบการเฝ้าระวังและกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสติดอย่างครบ วงจร

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเสติดนั้นโรงเรียนจะต้องได้ดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูลและปัจจัยเสี่ยงในสถานศึกษาและรอบสถานศึกษา นำข้อมูลมา คัดกรองนักเรียนวิเคราะห์ และหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเสติด แล้วแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำแผน ปฏิบัติการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ จัดทำตารางปฏิบัติการตลอดปีการศึกษาและดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรม โดยต้องมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การดำเนินงานทุกโครงการเป็นไปอย่างมีระบบให้ความต่อเนื่องเข้มแข็งและยั่งยืน ภายใต้ มาตรการ 7 ด้าน คือ การป้องกัน การค้นหาติดตาม การรักษาเยียวยา การเฝ้าระวัง การการบริหารจัดการ การประสานงานชุมชนและเครือข่าย และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรม เข้ากับกระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) (Phraphrombandit, P.T., 2014) ที่กล่าวไว้ใน “วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัย ใหม่ พระพุทธศาสนากับความสมานฉันท์แห่งชาติ” ความโดยสรุปว่า คำว่า “บูรณาการ” (Integration) หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (the whole) ในการบูรณาการ พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่จึงต้องมีการรับรองความรู้ทั้งสองสายให้เชื่อมโยงเข้าหากัน ดังนั้นการที่ โรงเรียนในขอบเขตพื้นที่การศึกษาได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสติดโดยบูรณาการการดำเนินงานกับหลักพุทธธรรมนั้นจึงได้ว่าเป็นการทำงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่ควรจะเป็น สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปควรนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบว่า โรงเรียนจะต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ให้ตรงกับสาเหตุที่แท้จริงกับปัญหา จัดทำตารางปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา และดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ส่วนการทำงานด้านยาเสพติดจะประสบผลสำเร็จจนเกิดผลในเชิงประจักษ์ได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมมือร่วมแรงใจกันในการดำเนินงานด้วยความสามัคคีและมีวิริยะอุตสาหะ โดยการดำเนินงานของโรงเรียนจะต้องยึดหลัก “บวร” คือการประสานงานของบ้าน วัด และโรงเรียน เพราะว่าการดำเนินงานด้านยาเสพติดที่จะได้ผลดีนั้นจะต้องเกิดจากการบูรณาการการทำงานของทั้ง 3 ภาคส่วนนี้ โดยใช้ความรู้ หลักพุทธธรรมและความร่วมมือของคนในชุมชน และการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนนั้นต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้นำ เพราะการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นภายในจิตใจต้องอาศัยหลักพุทธธรรมจึงจะทำให้การแก้ปัญหาลำบากนี้เป็นไปอย่างยั่งยืน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน แต่ด้วยข้อจำกัดบางประการที่ยังไม่สามารถทำให้งานนี้ครอบคลุมได้ในทุกประเด็น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาวิจัย การทดลองใช้รูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละบริบท และควรศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดเชิงพุทธบูรณาการในสถานศึกษาระดับต่างๆ เพื่อให้มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความครอบคลุมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายในทุกบริบทต่อไป

References

- Chindathong, B. (2012). *Strategy in Preventing and Solving Drug Problems in Educational Institution*. Thesis Ph.D. Silpakorn University Chuto, N. (1997). *Qualitative Research*. Bangkok: P.N. Printing House.
- Duoc, Phan Anh. (2016). Interpretation of Concept of Nibbana in Engaged Buddhism: A Case Study on Engaged Buddhist Leaders. *Journal of the International Association of Buddhist Universities*, 9(1), 81-93.
- Inthachan, T. & Co. (2013). Model of Preventing Drug in Vocational School in Lower Isaan Region. *Journal of Rajabhat Mahasarakham University*, 7(1), 65
- Mahakhun, W. (2003). *Research Report on Decreasing of Drug Users and juvenile Recidivism in Thailand*. Institute of Juvenile and Family Justice Development. Ministry of Justice.
- Phraphrombandit, P.T. (2014). *The Integrating Methods of Buddhism and Modern Sciences, Buddhism and National Reconciliation*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sasuad, K. and Dilokwutthisit, P. (2016). Developing a Model for the Prevention of Drugs Spreading Among children And Youth in The Municipal Area of Muang District, Chachoengsao Province. *NRRU Community Research Journal*, 10(1), 116-124.
- Secondary Educational Service Area Office 13. (2014). *Model of Preventing and Solving Drug Problems in Educational Institution*. Trang: Secondary Educational Service Area Office 13.
- Srivithaya, S. (2015). The Rule of Law and the Reconciliation by Buddhist Ways in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 3(2), 20-29.
- Suttivanich, P. (2016). The Development of Administration Model for Learner Development Activities for Social and Public Interest of Mathayomsuksa Students. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 190-204.
- Thaikiew, T. (2011). *Freedom of Thinking*. Bangkok: Thai Post Printing House.
- Thaweerat, P. (1993). *Research Methods in Behavioral Science and Social Sciences*. (5th ed.) Bangkok: Finger Print and Media Printing House.